

Tháng Giêng ăn tết ở nhà...

Nói chuyện tháng Giêng là đề tài tôi viết đăng trên mặt số các báo xuân ở hai ngoại quốc cách đây nhiều năm. Câu chuyện xoay quanh mặt số các tờ báo từ sau năm 1975, vì lý do này hay lý do khác, hầu như không còn được dùng nữa. Nhưng tôi, được biết là mặt số các tờ báo ngôn ngữ của các đài phát thanh, đã dùng những tờ báo khác để thay thế. Trong số đó có tờ báo tháng Giêng, tờ báo dùng để gọi tháng đầu tiên của một năm. Thay vì gọi hay được tháng này là tháng Giêng, nhưng tôi gọi hay được nó là tháng Một. Lý do có lẽ là vì khi viết những bài dùng số 1 cho tên. Thế đó, tháng Chạp trở thành tháng Mười Hai, viết bằng số 12, và tháng Một từ nhiên không còn là tháng Mười Một nữa. Nhưng tôi bài học thu được lòng mà tôi có dịp học hỏi còn nhớ trong đó có các câu:

Tháng Giêng ăn tết ở nhà...

.....

Tháng một, tháng chạp nên công hoàn toàn

mà thỉnh thoảng tôi vẫn thấy các thầy cô và các trẻ em Việt ngữ hiện tại thỉnh thoảng nhắc tôi, tôi không khi nào quên khi thầy mẹ chuyện bình thường nhưng những bài ta không nên để xảy ra, vẫn xảy ra. Đây không phải là chuyện báo chí hay không báo chí dù là chuyện liên hệ tới ngôn ngữ, mà ngôn ngữ vẫn có tính chất qui định và luôn thay đổi. Có đi đâu qui định hay không qui định, thay đổi hay không thay đổi, nhưng tôi nói vẫn không thể vì lý do gì đi chẳng nữa làm mặt đi tính cách chính xác và phong phú của ngôn ngữ mình sống động. Một thí dụ điển hình là những người nói riêng, và dân của những nước nói tiếng Anh, nói chung, cũng đi vào trường hợp tiếp xúc những người đã không làm như vậy. Khi viết, để cho tên và không chính thức hay vẫn dùng các con số 1 cho tháng Giêng, 2 cho tháng Hai... liên tục cho đến số 12 cho tháng Chạp trong cách ghi ngày tháng của họ. Nhưng khi phải ghi mặt cách đầy đủ mặt cách hình thức và tránh nhầm lẫn thì vẫn viết rõ là January, February ... December. Còn khi nói, khi được, chính thức hay không chính thức, họ luôn luôn dùng các tiếng này chứ không bao giờ dùng các con số thay thế.

Thoáng đó, nhiều năm đã trôi qua. Vì bận rộn với cuộc sống thường ngày, tôi không có dịp theo dõi chuyện này và bây giờ, khi viết bài này, chúng ta đang ở tháng Giêng của năm mới tây

Ngày Xuân, Lời Nói Chuyền Tháng Giêng

Tác Giả: Phạm Cao Đình

Thứ Hai, 16 Tháng 1 Năm 2012 07:43

---

những tháng Giêng của năm mới ta thì chưa tới, nên tôi chưa thể nói là bà con ta hiện tại có còn cái tết sấm động tiếng Việt mới cách bao nhiêu, chưa thể nói vì nói tới tháng Giêng tây thì người đã dùng chữ Tết, tháng Tết và tôi hy vọng các vị này dành hai chữ tháng Giêng cho tháng đầu năm âm lịch. Tuy nhiên người khác cũng chẳng cáo tôi là đúng lúc quan hảo, đúng thời điểm thì tôi cũng thấy có người đề cập đến vấn đề này như nói đến một bài báo của tiếng Việt. Số trong sáng và phong phú của ngôn ngữ của chúng ta được nói ra mỗi ngày mới bắt đầu từ thời điểm của sự sống mới nên việc thức ăn và lúc nào cũng tốt đẹp, vui vẻ. Người ta đã nói về chữ, kể cả ngang người cho mình là đúng để muốn nói sao thì nói, muốn viết sao thì viết không theo một nguyên tắc nào cả, nhất là khi người, vì lý do này hay lý do khác, kể cả là bị người, thì suy nghĩ, dẫn dắt chuyển theo thời điểm hay để phá bỏ những gì thuộc một thời xưa cũ.

Bây giờ nói tới chuyện mới. Giờ là mới, những thức ăn thì chuyện này đã xảy ra từ hơn mười năm trước. Hồi đó là năm 1995, hai mươi năm sau khi chữ đề cập ng hòa Miền Nam không còn nữa. Đó là tiếng nói của quan trọng nhất vô cùng phức tạp về dân tộc Việt Nam này, đài BBC của người Anh, một dân tộc nói tiếng là một lòng và thức ăn, khác hơn với người Pháp, đã phỏng vấn một số người Việt sống khác biệt trong cuộc sống của người Việt Nam hai miền Nam, Bắc sau hai chục năm thống nhất đầy biến động này. Một trong số những người được phỏng vấn là Giáo sư Sĩ học Trường Quốc Văn học thuộc Trường Đại học Quốc gia Hà Nội. Tôi không nhớ rõ là đề tài nào của Giáo sư Văn học đã có đề cập ra như xét của mình khi đề cập tới tiếng Việt Miền Nam. Đó là khái niệm nói của ông là ông và nhà văn Nguyễn Tuân, một nhà văn rất nổi tiếng trong thời điểm hiện tại và viết tùy bút vô cùng ý nghĩa, vô cùng bóng bẩy, nên tính chất hoài cảm của ông, rất lý làm để ý về một câu nói của ông báo Miền Nam là “vui mà không phải vui.” Phát biểu thì thôi, Giáo sư Văn học đã không gì thích thêm. Người nghe muốn hiểu sao thì hiểu và áp dụng vào khía cạnh nào của cuộc sống thì áp dụng, trong đó có cả sự kiện Miền Bắc đã dùng bạo lực đánh bại Miền Nam để thống nhất đất nước và tình trạng thống nhất hai chục năm sau đó. Thay vào đó, với thói quen nói lên sự thức của một người đầy và viết sự và với bản tính bộc trực, ông đã thêm một chữ khác hay để dùng Miền Nam là chữ “nên” khác với chữ “phải” Miền Bắc. Với chữ “phải” này, ông chú thích thêm rằng “Đó là tiếng của cán bộ”. Tôn trọng Giáo sư Trường Quốc Văn học dù cho bây giờ ông đã không còn nữa và để để giữ được thông tin suy luận, theo đúng với tinh thần ra vô thông tin của người Miền Nam, tôi chỉ thuật lại nội dung để khái quát của cuộc phỏng vấn này và không bàn rành hơn nữa.

Trên lời chuyện mùa xuân và tháng giêng. Cũng trong bài học thuộc lòng kể trên, câu thơ hai của bài này là:

Tháng hai của bạn, tháng ba tôi hè...

Hè trong sinh hoạt truy n Mi n B c Vi t Nam t ng tr ng cho tinh th n và cu c s ng h n nhiên, vui t i, tho i mái, hoàn toàn t do không b ràng bu c c a ng i Vi t truy n th ng sau nh ng ngày lao đ ng v t v v i đ y đ y nh ng lo âu mà trên t vua chúa, quan l i, đ i đ n các nhà đ o đ c tôn sùng Kh ng giáo hay các bô lão i các xã thôn đ u ph i tôn tr ng. Ng i ta đã m h i đ không ch riêng dân trong làng vui ch i mà luôn c dân t các làng khác hay t các thành ph v tham đ .

*Mùa xuân y ông tôi lên t n t nh
Đón tôi v xem h i i làng bên...*

Nh ng h i hè này trong su t th i Pháp thu c v n đ u đ n đ c m v i t c nh ng ti t m c mà m t s v t ra ngoài trí t ng t ng c a ng i tr c a th h hi n t i. Tr m t s h i chùa hay m t s h i đ n, đa s các h i đ c ng i ta “tr y” là đ vui ch i, đ g p g và n u có ph i l thì l ít h n là h i. Ch l do đó h u nh không đ c dùng mà ch có ch h i hay h i hè hay h i hè đ đ m cho c tr m h i i kh p trong n c i mi n núi cũng nh kh p mi n xuôi, t h i đ n nh H i Đ n Hùng, H i Đ n Ki p B c, ... h i chùa nh H i Chùa H ng, H i Chùa Keo, ... h i ph nh H i Ph Gi y... đ n các h i làng. T t c đ u là h i. Không h có h i l . Lý do r t đ n gi n. Đó là vì h i là m c đích chính và l là ph . Ng i tr y h i là đ vui ch i, đ xem h i. Còn có l thì càng t t mà không l thì cũng ch ng sao, không b t bu c. Ng i Vi t b n ch t r t bao dung v tôn giáo, tín ng ng. Không ph i ch qua ngôn ng bình th ng mà qua thi ca, sau này là ti u thuy t... ng i ta cũng th y ph n nh rõ r t đ i u này. Nh ng đó là chuy n c a quá kh . Sau m t th i gian b l ng quên vì chi n tranh và vì cách m ng, các h i hè c truy n c a ng i Vi t, do nhu c u b o t n truy n th ng c a dân t c, nhu c u phát tri n du l ch hay nhu c u thu n túy chính tr ..., đã đ c m l i. Đây là m t c g ng đáng khích l . Nh ng t h i hè theo đúng tinh th n c a nh ng bi n c đ c tr ng cho m t n p s ng đã t n t i t nhi u ngàn năm, đ i sang l h i, ng i ta đã vô tình làm m t đi ý nghĩa h n nhiên, căn b n ban đ u c a m t hình th c bi u hi n cu c s ng t p th i nông thôn th i x a c a ng i Vi t v y.

Ngôn ng là ph ng ti n đ truy n đ t nh ng không ph i ch là thu n túy truy n đ t mà còn là m t bi u hi n c a tinh th n, c a n p s ng và r ng ra là c a văn hóa c a ng i s đ ng và c a dân t c s đ ng ngôn ng y. Coi là ph ng ti n, ng i ta có th s đ ng nó m t cách tùy h nh ng đ i u này ch nên áp đ ng cho nh ng gì liên h t i cu c s ng t m b hàng ngày. Đ i v i nh ng ph m vi khác liên h t i quá kh và t ng lai lâu dài h n, ng i s đ ng ph i vô cùng th n tr ng h u tránh làm m t đi nh ng tính cách chính xác, trong sáng và phong phú c a ngôn ng mà mình yêu m n và có may m n đ c dùng v y. Vi c làm nói ra thì đ nh ng th c hi n và th ng xuyên th c hi n, b t đ u t nh c nh là nh c nh ng i khác không đ chút nào.